

ARCHEOLOGIE

Lubomír KOŠNAR, *Německo-český a česko-německý archeologický slovník. Deutsch-tschechisch- und tschechisch-deutsch archäologisches Wörterbuch*, Karolinum, Praha 2010

405 s., ISBN 978-80-246-1757-2

Jan JOHN – Ondřej CHVOJKA – Tereza KRIŠTUFOVÁ, *Česko-anglicko-německý slovníček pro studenty archeologie*, Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň 2009

120 s., ISBN 978-80-7043-843-5

O tom, že odborná terminologie a její ekvivalenty ve světových jazycích jsou základem vědecké práce, jistě není nutno pochybovat. Tím spíše to platí pro vědecky marginální jazyky, k jakým patří i čeština. Vzhledem k dlouholeté absenci odborných slovníků jsme byli po řadu let odkázáni na práce slovenské či polské, až v posledních letech bylo vydáno několik domácích slovníků, zaměřených převážně na německý jazyk. Prvním byl *Německo-český archeologický slovník* Lubomíra Košnara (2005), o dva roky později spatřil světlo světa rozsáhlý soubor německo-české terminologie, po řadu let zpracovávaný Adolfem Schebkem. Nejnovějšími přírůstky v oblasti odborné lexikografie jsou dvě anotované knihy. První představuje rozšířenou a přepracovanou verzi Košnarovy příručky, ke které byla doplněna česko-německá část. Slovník obsahl širokou škálu odborných termínů z oblasti teoretické i praktické archeologie, avšak jeho dosah je podstatně širší. Zařazeno je množství termínů z oblasti etnologie, antropologie, numismatiky, historie a dějin umění, tj. z oborů, které se s archeologií velmi úzce překrývají. Potěší zejména množství variant a odvozenin, zejména při klasifikaci a typologickém určení archeologických nálezů. Byť zde nejsou uvedeny všechny varianty, nechybí žádný z důležitých a běžně se vyskytujících termínů. Součástí slovníku je i řada geografických pojmů, zejména pojmenování řek, pohoří či států a jejich částí. Jako samostatný blok je uveden přehled německých názvů vybraných českých obcí. Byť pro podrobnou regionální práci bude třeba sáhnout k osvědčeným příručkám (např. retrospektivní lexikon obcí

ČSSR 1850–1970 či některé další), pro základní orientaci jistě postačí.

Druhý z vydaných slovníků je prací autorského kolektivu kmenových pracovníků katedry archeologie Západočeské univerzity v Plzni a Archeologického ústavu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Zatímco Košnarova kniha představuje výsledek mnohaleté systematické práce, vznikl plzeňský slovník za zcela jiných okolností. Impulsem k jeho vydání byly nepochybně praktické potřeby při výuce archeologie a jeho základem soukromé slovníčky všech autorů. Formální podoba slovníku se omezuje na nezbytné minimum. U německých termínů je v závorce doplněn pouze rod substantiva, nejsou uvedeny další varianty skloňování a časování. Až na výjimky též nejsou uvedeny alternativy překladu. Zcela korektně nelze srovnávat ani rozsah obou prací. Zatímco Košnarův slovník obsahuje na 400 stran úsporného, ve dvou sloupcích sázeného textu, při 120 stranách plzeňského slovníčku se jedná o pouhých třicet stran velkorysé sazby na jednu ze čtyř sad významových dvojic. Výběr termínů lze do značné míry pokládat za nahodilý, avšak i přesto zahrnuje základní korpus oborové terminologie. Nelze však nevytknout jistou nedůslednost. Při pokusu o popis řady artefaktů či archeologických objektů téměř vždy narazíme na absenci některých slov. Například z popisu keramiky chybí nejen většina typů běžné výzdoby – například vlnice, šroubovice, rýha, ale také dno. Podobných příkladů by bylo možné uvést celou řadu. Nelze také přehlédnout specializaci všech tří autorů v oblasti pravěké archeologie; u středověkých termínů je tedy deficit mnohem hlubší. Jistě i při volbě ekvivalentů mohlo být postupováno uvážlivěji. Vhodnějším anglickým termínem pro středověk bude jistě Middle Ages než opis Medieval Period; naopak preferovaný německý překlad kostnice je *das Beinhaus* spíše než přespříliš formalistický výraz *das Knochenhaus*, a podobně. Vzpomenout musíme i nevhodné třídění složených výrazů, při kterém je preferováno adjektivum před substantivem, nikoliv však zcela důsledně. Naopak vyzdvihnout je třeba česko-anglickou a anglicko-českou část díla, která zatím je, a zřejmě ještě dlouho bude, jedinou prací svého druhu v českých knihovnách.

Oba posuzované slovníky se kupodivu vhodně doplňují. Zatímco bez Košnarovy knihy se neobejdeme při překladatelské práci, plzeňský slovníček ocení jako slušnou učební pomůcku všichni zájemci o získání základní slovní zásoby v obou světových jazycích.

MARTIN ČECHURA